

דבר העורכת

לקוראים שלום!

שנה אזרחית טובה! מערכת נושאונצ'יק מאחלת לכם ולמשפחותיכם שנת 2012 מוצלחת, מלאה בבולים ובבריאות טובה. נושאונצ'יק חוגג 4 שנים ואנחנו מעוניינים לשמוע מכם. צרפנו לגיליון סקר קצר הקשור לבטאון. נשמח אם תמלאו אותו ותשלחו לנו במייל או בדואר רגיל לכתובת נושאונצ'יק, בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506. בין העונים יוגרלו 2 פרסים על סך 100 ש"ח לקניית בולים וציוד בולאי. מהרו לשלוח!

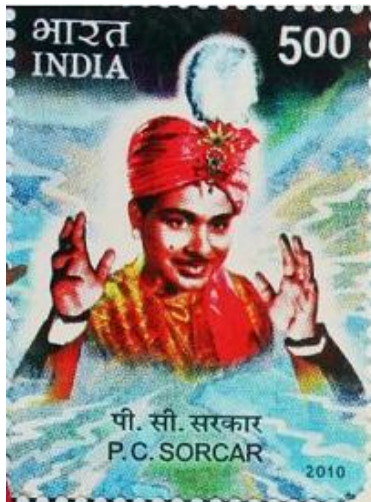

לרגל החגיגה הגיליון הפעם עוסק בנושאים חגיגיים – כמו בכל מסיבה טובה נארח כאן קוסמים וזיקוקי דינור. אבינועם טלמן מתאר במאמרו את ההסטוריה של הקוסמים ואילו יורם לוביאניקר מתחקה אחר מקורות זיקוקי הדינור. בפינה "רגע של הסטוריה" כותב שמוליק כהן על פרשת דרייפוס. ולבסוף, כבכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים.

נתראה בגיליון הבא,

שלכם, שביט

הקוסם אבינועם טלמן

קוסם הודי מפורסם בשם
סורקר על בול מהודו

הקוסם הוא אדם העוסק כתחביב ו/או כמקצוע בעשיית קסמים וביצירת אשליות, הוא אמן ואומן, בהגדרתו הקלאסית הוא אדם היוצר יש מאין כשהרואה אותו או את פועלו עומד משתומם מן הפלא אשר נפרש אל מול עיניו. נסו להיזכר בקסם האחרון שראיתם, כיצד הקוסם יצר בפניכם ולנגד עיניכם מציאות חדשה לגמרי, העלים מציאות קיימת ושינה את מה שעייניכם רואות, לרוב כנגד כל הסיכויים ואף בניגוד גמור להיגיון הבריא. זוהי תמצית הקסם.

לאורך ההיסטוריה האנושית קמו קוסמים רבים, חלקם זכו לתהילת עולם ולכבוד רב, חלקם היו ענקיים בארצם, ואילו חלקם לא זכו לפרסום ונשארו חובבנים כל חייהם. המשותף להם היא אהבתם ותשוקתם לאומנות האשלייה.

ניתן לשער כי עוד בימי קדם נערכו הופעות קוסמים ואשליות ברחבי התרבויות הקדומות, יש אף כאלו המתארים את סיפור הסוס הטרויאני כמעשה קסמים ואשליות. ניתן אף לתאר סיפורים מן התנ"ך כמעשי קסמים – מספיק כי נשווה את "בעלי האוב" השונים מן התנ"ך לאמני אשליות ולקוסמים. גם הם יצרו יש מאין, יצרו אשליה בפני קהל שזוהי תמצית הקסם. את רוב הקסמים האלו לא ניתן להסביר על ידי היגיון או על ידי הידע שהיה קיים לרוב הקהל ולכן מעשים אלו שוייכו לכוח עליון ולדת.

בולי קסמים מבריטניה

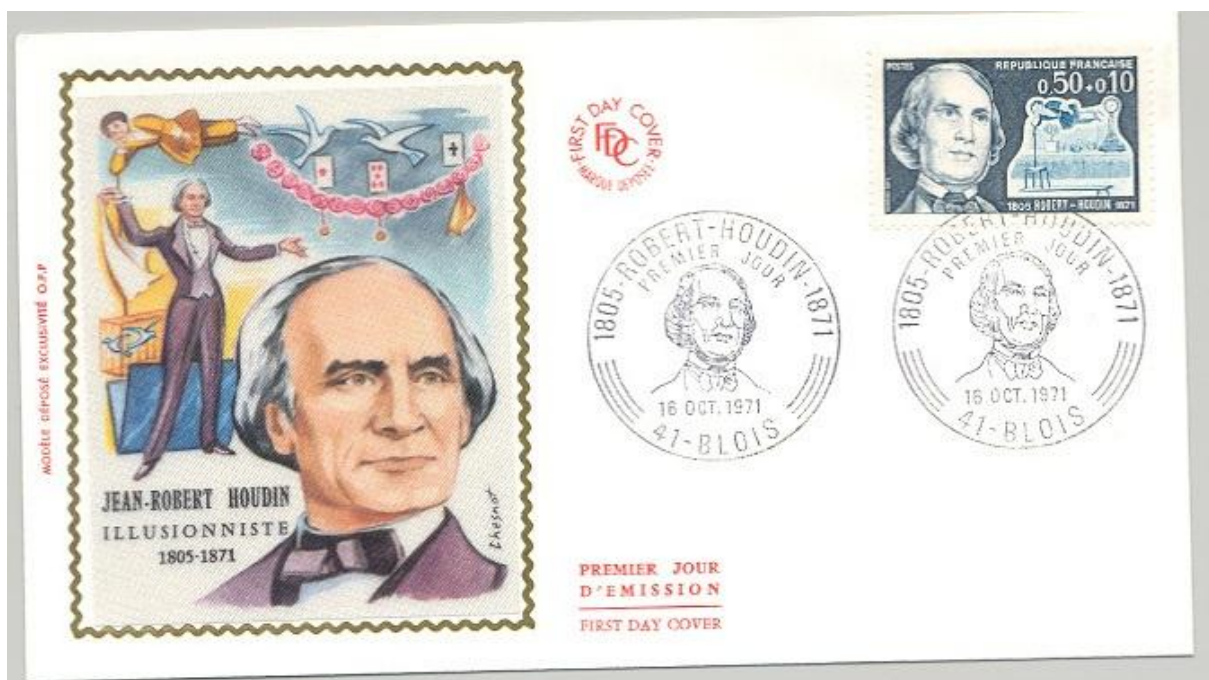
אחד הפרסומים הראשונים בנוגע לקסמים היה בשנת 1584, בספרו של רג'ינלד סקוט – גילוי הכשפים – ונועד למעשה להפריך את קיומם של כשפים וקסמים שהיו נפוצים באותה תקופה ולהראות כי הם מעשי אשליות של אנשים חולים, בעלי מחשבה

מעוותת שיש להוקיע מהחברה. התיעודים הראשונים של מופעי קסמים היו שייכים לקוסם יעקב פילדלפיה שהופיע בין השנים 1756-1781 ברחבי אירופה ורוסיה ואף חלק מקסמיו היו מבוססים על ניסויים כימיים ואלכימיים מתקדמים יחסית לתקופתו. הוא הצליח לשבות את לב הצופים אך תמיד זכה ליחס מנוכר מצד השלטונות שראו בו רמאי ושרלטן.

מופעי הקסמים כמו שאנו מכירים אותם כיום הומצאו לדעת רבים על ידי שרן במקצוע וקוסם חובב בשם ז'אן יוג'ין רוברט הודין שחי בין השנים 1805-1871. הוא הופיע בפריס החל מ-1840 לערך במופע קסמים ואשליות תוך שימוש במנגנוני תנועה הדומים לפעולת השעון והצליח למשוך אחריו עדת מעריצים גדולה. בעקבותיו צצו ברחבי אירופה קוסמים ואמני אשליות רבים. ביניהם ניתן להזכיר את הקוסם אריך וייס, או כמו שאנו מכירים אותו כהארי הודיני, אמן הבריחה אשר שם הבמה בו בחר היה מתוך הערכה וכבוד לז'אן הודין, אותו החשיב כאב הרוחני והמנטור שלו. הודיני, בן לרב הונגרי שהיגר עם משפחתו לארה"ב זכה לתהילת עולם שכן הצליח, כנגד כל הסיכויים, להשתחרר מאזיקים, חבלים וקשירות שונות ומשונות, אך באמתחתו מגוון שלם של קסמים אחרים איתם הופיע לאורך שנים רבות. בין הקוסמים ואמני האשליות המפורסמים במאה השנים האחרונות, אפשר להזכיר את דייוויד קופרפילד, זיגפריד

ורוי, לאנס בורטון, ג'יימס ראנדי, פן וטלר, דייוויד בליין, כריס אנג'ל ועוד רבים וטובים שהיריעה קצרה מלהכיל.

הקוסם הודין - מעטפת יום ראשון מצרפת

אם ננסה לדמיין קוסם טיפוזי – אדם בעל שיער עבה, זקנקן, כובע צילינדר, ומעיל ארוך או גלימה – הרי שאנו מתארים את דמותו של הקוסם אלכסנדר הרמן, שכך הופיע במחצית השנייה של המאה ה-19 ברחבי אירופה וזכה להצלחה כבירה עד שזכה לכינוי "הרמן הגדול" ונחשב עד היום לאחד מהקוסמים הטובים שידע העולם.

הקוסמים עצמן חלוקים בדעותיהם כיצד לקטלג את סוגי הקסמים שהם עורכים ולא יודעים בדיוק תחת איזו קטגוריה לשייך את הקסם. ישנם כאלו הטוענים כי קסם יכול להשתייך רק לקטגוריה אחת ויש את אלו הטוענים כי דבר מורכב כמו קסם חייב להשתייך

למספר קטגוריות וככל שמספר הקטגוריות יהיה גדול יותר כך עוצמת הקסם עולה. נכון להיום הויכוח עדיין ניטש. להלן מספר קטגוריות ושיוכים לקסמים שונים:

- הפקה: הפקת יש מאין – ארנב מתוך כובע, יונה ממטפחת, קלפים מהשרוול ואף הופעת אדם מתוך ענן עשן

- היעלמות: חפץ או אדם נעלמים מעין הצופה – מטבע מהיד, נוזל מעיתון, אדם מארון

- שינוי: ממצב אחד למצב אחר – מטפחות מחליפות צבעים, קלפים משנים צורה וצבע, אדם נעלם ומופיעה חיה במקומו

- שחזור: הריסה של עצם והחזרתו למצב שלם – חיתוך חבל, ניסור אדם, ריסוק שעון

- תנועה: הזזה של חפץ ממקום למקום: ציפור בתוך נורה, טבעת בתוך חבית, אדם מארון לסוף האולם

- בריחה: השתחררות מסוגים שונים של קשירה ואיזוק – השתחררות מחלוק משוגעים, ממכל מים, מקבר אדמה

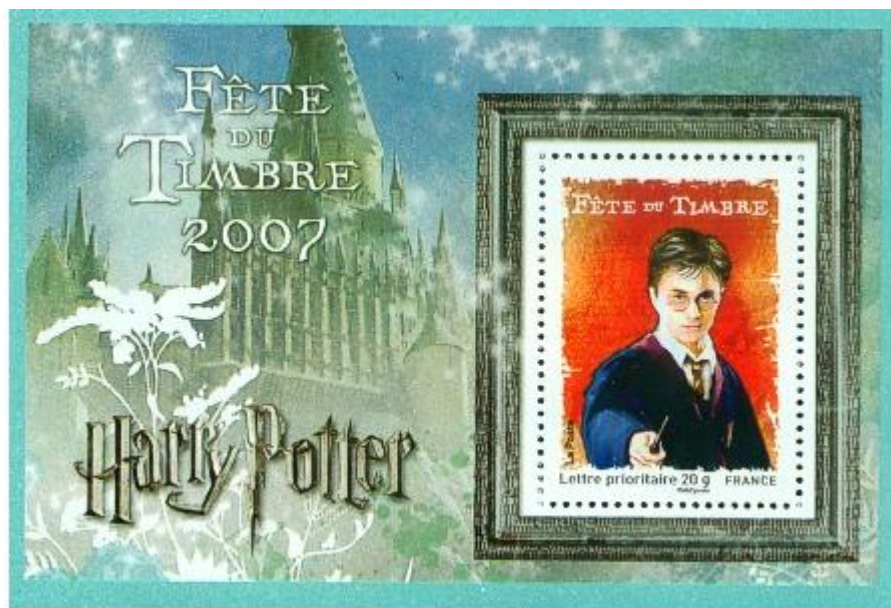
ישנם כמובן קטגוריות רבות נוספות, מגוונות עוד יותר, אך היריעה כאן קצרה מלהכילם.

על מנת להיות קוסם, רצוי להשתייך לאגודת קוסמים מקצועית, אשר נוטלים על עצמן את נדר השתיקה בכל הקשור לגילוי סודות הקסמים, הם לוקחים על עצמם את "שבועת הקוסם" וזאת על מנת לשמור על המסתורין האופף מקצוע זה וכן לשמור על כך שהקהל ימשיך להגיע להופעות שכן קהל המכיר כיצד נעשה הקסם מאבד עניין בלראותו, לכן גם הקוסמים ממשיכים להמציא קסמים חדשים שכן הודות לאינטרנט ולתופעת הכפר הגלובלי, סודות הקוסמים החלו נודעים ומתפרסמים ברבים.

בשנים האחרונות נעשו שימושים רבים בקסמים וקוסמים מעבר לשימוש במונח הקלאסי עליו דיברנו עד עכשיו. סרטים ותוכניות טלוויזיה רבות נעשו בנושא זה. הראשון ביניהם היה "הקוסם" של תומס אדיסון משנת 1900. רובם תיארו את חיי הקוסמים, את פועלם, את העולם בו הם עובדים ונושמים ואת הדרמה העומדת מאחורי פועלי הקוסם. נזכיר גם את גרגמל המכשף מהדרדסים, את גנדולף מסדרת ספרי "ההוביט" ו"שר הטבעות", אסלן מ"סיפורי נרניה" וכמובן את סדרת ספרי "הארי פוטר" העוסקת בקוסם הצעיר במלחמתו בקוסם הרשע לורד וולדמורט.

קוסמים מתוך ספרים וסרטים - בולים מבריטניה

בזווית היהודית והישראלית של עולם הקסמים ניתן להבחין בקוסמים רבים השייכים לעמנו ולתרבותינו – הארי הודיני שהזכרנו קודם; דייויד סת' קוטקין הידוע יותר בשם דייויד קופרפילד המופיע באולמות ענק ובטלוויזיה ובין קסמיו אפשר להזכיר את

העלמת פסל החירות והחומה הסינית; דייוויד בליין אשר ולקח את מופע האשליות והקסמים שלו מן האולמות הגדולים והוציאו לרחוב, לאדם הפשוט על ידי שהייה ממושכת בבלוק קרח ברחוב ועוד קסמים מן הסוג הזה. אי אפשר להתעלם אולי מהקוסם החשוב ביותר בישראל, מפורסם אך יותר מצמד הקוסמים צ'יקו ודיקו, והוא אורי גלר. אורי גלר ידוע כמנטליסט כלומר כקוסם העוסק בכח המחשבה, טלפתיה וטלקינזיס (הזזת עצמים ממקומם רק בעזרת המחשבה) – החל מכיפוף כפיות ועד עצירת הזמן והזזת רהיטים. לאורי גלר ידועה השפעה בעולם הקסמים, בין על קוסמים בעולם ובין על קוסמים בארץ, הוא אף יצא בתוכנית טלוויזיה בארץ בשם "היורש" שם חיפש את הקוסם את היורש שלו.

לתגובות ניתן לפנות לאבינועם טלמן בכתובת talmana@gmail.com

זיקוקין די-נור יורם לוביאניקר

זיקוקים הם חלק מכל חגיגה רשמית ראווה לשמה.

מופע זיקוקין די-נור (או בקיצור זיקוקים) מהווה חלק כמעט בכל חגיגה לאומית, וכיום גם בחגיגות פרטיות. עד היום כ-90 מדינות שונות ברחבי העולם הנפיקו בולים המראים זיקוקים, ומכאן גם ניתן ללמוד כמה המנהג הזה נפוץ. ולא צריך ללכת רחוק: גם אצלנו בכל יום עצמאות מתקיימים מופעים רבים של זיקוקים, הן בטקסים רשמיים והן במסיבות פרטיות.

קצת היסטוריה: הסינים המציאו את אבקת השריפה לפני כאלפיים שנה. קיימות המון אגדות המספרות כיצד הומצא אבקת השריפה. אחת מהן טוענת שטבח אלמוני ערבב בטעות גופרית, אבקת פחם ואשלגן חנקתי, והתערובת אותה קיבל התפוצצה לו ישר בפנים...

הזיקוקים מבוססים על פיצוץ של אבקת שריפה, וכדי שהפיצוץ יתרחש בשמיים נעשה שימוש גם בחומר נפץ הודף, המרחיק תחילה את הזיקוק מעלה. יש עדויות שכבר במאה השביעית לספירה נערכו בסין מפגנים של זיקוקין די-נור כחלק מטקסים דתיים. הסינים מייחסים את ההמצאה לנזיר בשם לי טיאן ממחוז הונאן שבסין. כיום חוגגים הסינים את המצאת הזיקוקים בכל שנה ב-18 באפריל, כשהאירועים המרכזיים בחגיגה מתקיימים במקדש הנושא את שמו.

האיטלקים הפכו את נושא הזיקוקים לאמנות של ממש. בהתחלה הזיקוקים היו קיימים רק בצבעים צהוב וכתום, עד שבאו האיטלקים ומצאו אילו

פעם זיקוקים היו רק בצהוב וכתום.

האיטלקים פיתחו זיקוקים אדומים וירוקים.

חומרים ניתן להוסיף לתערובת כדי לקבל אדום, כחול וירוק.

במאה ה-18 הפכו הזיקוקים לשיגעון לאומי באימפריה הבריטית, שהייתה אז בשיא תפארתה. המלחין הגרמני-בריטי הנודע, גיאורג הנדל אף חיבר יצירה בשם "מוסיקה למופע הזיקוקים המלכותי". היצירה הוזמנה לציון סיום מלחמת הירושה האוסטרית ב-1748, ונוגנה לראשונה בשנת 1749. למופע הוזמן במיוחד מומחה איטלקי בשם ג'ובני סרוונדוני אשר התבקש לארגן מופע זיקוקים מרהיב. לרוע המזל בערב הגורלי ירד גשם שוטף, ורוב הזיקוקים לא פעלו.

צורת עץ דקל

צורת כדור מתנפח

גיאורג הנדל

כיום זיקוקים הם תחום התמחות של ממש, ואולי אפילו תחום אמנות. מארגני המופעים מתאימים את סוגי הזיקוקים לאופי החגיגה. סוגים שונים של זיקוקים יוצרים אפקטים שונים בתכלית. האפקט הפשוט ביותר הוא של כדור מתנפח – חלקיקים צבעוניים המתרחקים מהמרכז עם או בלי שובל. אפקטים מתקדמים יותר יוצרים מעין עכביש, צורה של עץ דקל ויש אפילו היוצרים מעין מפל מים. חלק בלתי נפרד מהחגיגה הוא נושא הרעש הנלווה: כיום מקובל להגביר במתכוון את הרעש, כדי ליצור מופע דרמטי יותר.

רגע של הסטוריה – פרשת דרייפוס

שמוליק כהן

מאה שנים לפרשת דרייפוס – טקס הסרת הדרגות

ב-5.1.1895 נאספו אל מול חצר האקדמיה הצבאית בפאריז מאות צרפתים, על מנת לצפות בטקס ההורדה בדרגה של אלפרד דרייפוס. לקול צעקותיהם "מוות ליהודים", נתלשו דרגות הקצונה של דרייפוס מכתפיו, וחרב השרד שלו שוברה. לאחר מכן הועבר דרייפוס לאי השדים, על מנת לרצות את עונש מאסר העולם שהוטל עליו. היה זה אחד מרגעי השיא בפרשה שטילטלה את צרפת, קיטבה את החברה הצרפתית, ובמשך שנים היתה ידועה בצרפת בכינויה "הפרשה" (L'Affaire).

ראשית הפרשה בפתק שנמצא בסל האשפה בשגרירות גרמניה בצרפת, והועבר על ידי המנקה אל שרותי הריגול הנגדי הצרפתי.

הפתק, שנכתב בצרפתית, הוכיח שקיים מרגל המעביר מידע צבאי מסווג אל הנספח הצבאי הגרמני בפאריז. המסמך הכיל רשימה של חמישה מסמכים מסווגים, שלושה מתוכם היו שייכים לחיל התותחנים הצרפתי, ושני האחרים לחילות או נושאים אחרים. אנשי הריגול הנגדי הסיקו שמחבר המסמך משרת במטה הכללי, שם יש לו גישה למידע החוצה את החיילות השונים, וכן שהרקע הצבאי שלו הוא תותחנות. כאשר עברו על רשימת הקצינים המשרתים במטה הכללי הם נעצרו על השם קפטן אלפרד דרייפוס. הוא התאים לפרופיל שהם בנו. כעת היה צורך להשוות בין כתב היד במסמך לבין כתב היד של דרייפוס. לשמחתם הם גילו שקיים דמיון מסוים בין שני כתבי היד ועל סמך הפרופיל והדמיון ומיהרו לעדכן את צמרת הצבא הצרפתי במסקנתם. שר המלחמה הצרפתי, הגנרל אוגוסט מרסייה, ביקש שאיש מקצוע יבדוק את הדמיון בין שני כתבי היד, ולבקשתו שותף בחקירה מומחה מהבנק הממלכתי של צרפת. המומחה קיבל מספר מסמכים שנכתבו על ידי דרייפוס (תוך כדי השמטת הפרטים המזהים שלו) וכן את הפתק המרשיע. לאכזבת הקצינים הוא הצביע על מספר אותיות שהיו שונות לחלוטין, וקבע שיתכן שהמסמך המרשיע נכתב על ידי אדם אחר. תגובת הקצינים היתה החלפת המומחה. הפעם מונה לתפקיד מומחה ממשטרת פריז, שידע מיהו החשוד, ולשמחת הקצינים קבע שאכן הפתק המרשיע נכתב על ידי דרייפוס. כעת אישר הגנרל מרסייה את מעצרו של דרייפוס. ב-15.10.1894 זומן דרייפוס למשרד המלחמה הצרפתי, לכאורה לצורך תחקיר מנהלתי. שם הוא הוכנס למשרדו של אחד החוקרים, והלה ביקש ממנו שיכתוב עבורו מסמך בשל כאבים באצבעו. בשלב זה החוקר החל להכתיב לו את המסמך המרשיע, על מנת לבחון את תגובתו. דרייפוס כתב את המסמך מבלי לחשוד בדבר. בשלב מסוים הפסיק החוקר את הכתיבה והודיע לדרייפוס שהוא עצור בחשד לבגידה. דרייפוס ההמום נותר בתחילה חסר תגובה.

עוד באותו היום הועבר דרייפוס לכלא ונערך חיפוש בביתו בבית חמו. בחיפושים אלה לא נמצאו כמובן שום הוכחות לריגול. לאישתו וחמו נאמר שאסור להם לספר על דבר המעצר לאיש, אפילו לא לבני המשפחה שלהם.

הראיות הקלושות כנגד דרייפוס הטרידו את חוקריו, והם אילצו אותו לכתוב בכלא מספר עותקים של המסמך המרשיע, בתקווה שיצלח בידם לייצר מסמך שכתב היד שלו יהיה זהה לחלוטין לכתב היד של המסמך המרשיע. דרייפוס אולץ לכתוב בעמידה, בשכיבה, בישיבה, עם כפפות וללא כפפות אך ללא הועיל. למרות פסיקת המומחה מטעם המשטרה, גם עיניים בלתי מקצועיות יכלו לזהות שוני בין כתבי היד.

הגנרל מרסייה, שר הצבא, היה בשלב זה מהוסס, וטרם החליט מה יעלה בגורלו של דרייפוס, אולם לקראת סוף החודש (אוקטובר 1894), הודלף דבר המעצר לעיתון בעל קו ימני אנטישמי, והלה פרסם את דבר המעצר של דרייפוס תוך כדי ציון העובדה שמדובר בקצין יהודי וטענת שקר שהוא הודה במיוחס לו. מרגע זה נקט הגנרל מרסייה קו ברור של תמיכה בהאשמות כנגד דרייפוס. הוא מעולם לא שינה את דעתו, גם לאחר שדרייפוס זוכה והוחזר לשורות הצבא.

הגנרל מרסייה הורה להעמיד את דרייפוס למשפט צבאי. המשפט עצמו נערך בדלתות סגורות בתוך הכלא. התביעה כולה נשענה על הדמיון הרעוע בין כתב ידו של דרייפוס לכתב היד במסמך. במהלך המשפט הועבר תיק עם ראיות חסויות לידי השופטים. דרייפוס ועורך דינו לא הורשו לראות את אותן ראיות. על סמך אותן ראיות הורשע דרייפוס ונידון לשלילת דרגות הקצונה ולמאסר עולם באי השדים.

מעטפת יום ראשון. על המעטפה ציור של משפטו של דרייפוס. חותמת הארוע מציגה את מאמרו של זולא "אני מאשים"

בין הנוכחים במשפט היה גם רב סרן ז'ורז' פיקאר. פיקאר היה קצין בריגול הנגדי ונכח במשפט על מנת למסור דיווחים שוטפים לשר המלחמה. בשלב זה לפיקאר לא היה ספק בדבר אשמתו של דרייפוס. השינוי בדעתו של פיקאר התרחש כמה חודשים לאחר המשפט, כאשר שוב התגלה מסמך בסל האשפה של שגרירות גרמניה בפריז המוכיח שמידע מסווג ממשיך לעבור לידי הגרמנים. בתחילה חשב פיקאר שמדובר בפרשה אחרת, עוד בוגד בשורות הצבא. פיקאר ניהל חקירה שקטה והגיע למסקנה שהמרגל החדש שהתגלה הוא קצין בשם פרדיננד אסטהרזי. במהלך החקירה השקטה שלו הוא גילה להפתעתו שכתב היד של אסטהרזי הוא כתב היד במסמך המרשיע. המסקנה שלו היתה חד משמעית: המרגל האמיתי הוא אסטהרזי, ובאי השדים כלוא אדם חף מפשע.

פיקאר שיתף בתוצאות חקירתו את ראש המטה הכללי וסגנו, ושניהם הורו לו מיד לרדת מהנושא. לטענתם שר המלחמה, הגנרל מרסייה בעצמו וקצינים בכירים נוספים שקועים עד צוואר בפרשה, והראיות נגד אסטהרזי קלושות. פיקאר טען שמשפחת דרייפוס, שמעולם לא השלימה עם ההרשעה, מנהלת גם היא חקירה משלה, ואם היא תגיע לראיות אותן הוא גילה, יהיה מצבו של הצבא בכי רע. סגן ראש המטה הכללי, הגנרל גונס השיב לו בשלווה: "אם לא תאמר דבר, איש לא ידע."

פיקאר הועבר מתפקידו ונשלח לשרת בתוניס. באחת החופשות שלו חזר לפריז והפקיד בידי חבר טוב שהיה עורך דין דו"ח חתום שהיה אמור לעבור לידי נשיא צרפת במידה ויהרג. פיקאר אסר על חברו להדליף את הדו"ח כל זמן שהוא בחיים. באופן מקרי פגש החבר, לבודיס שמו, את סגן נשיא הסנאט, שיוור קסטנר. לבודיס החליט לנהוג בניגוד לדרישת חברו וסיפר לשיוור קסטנר ההמום על תגליתו של פיקר. לבודיס עשה כך משום שהוא חשש לחייו ולקריירה של פיקאר, וחשב שעל ידי הצלת דרייפוס ניתן יהיה להציל את פיקאר.

כאשר יצא שיוור קסטנר בפומבי בהודעה שדרייפוס זכאי, החלה הפרשה לקטב את החברה הצרפתית. מצד אחד עמדו החוגים הימניים והמיליטריסטים שראו בדרייפוס ובתומכים בו בוגדים. מצד שני עמדו חוגי השמאל שראו בו קורבן, ושאפו לתקן את המעוות. הויכוח היה מר ונוקב. נערכו הפגנות בעד ונגד "רויזיה" במשפט דרייפוס. משפחות התפלגו וחברים ותיקים הפכו להיות אויבים מושבעים.

תומכי דרייפוס דרשו להעמיד את אסטהרזי לדין. מתנגדי דרייפוס טענו שזהו ניסיון לטפול את אשמת דרייפוס על אסטהרזי. לבסוף דרש אסטהרזי עצמו שיועמד לדין על מנת שיוכל להתגונן כנגד האשמות נגדו. הצבא קיבל את בקשתו, ובינואר 1898 הוא הועמד לדין בדלתיים סגורות בפני בית דין צבאי. תומכי דרייפוס הריעו. הנה, סוף סוף המרגל האמיתי עומד לדין. הם העריכו שזוהי דרכו העקיפה של הצבא להסכים ל"רויזיה". לאחר שני ימי משפט זוכה אסטהרזי מכל האשמות נגדו. התחושה בקרב תומכי דרייפוס היתה שהוא הורשע בפעם השניה. מנגד, מתנגדי דרייפוס חגגו. זיכוי אסטהרזי נתפס בעיניהם כהוכחה לכך שדרייפוס הורשע כדין. אסטהרזי עצמו נתפס בעיניהם כקדוש המעונה על ידי היהודים. מהומות אנטישמיות פרצו בפריז.

אמיל זולא על בול מצ'כיה

אמיל זולא, מתומכיו של דרייפוס הבין כעת שהדרך היחידה להגיע למשפט צדק היא על ידי הוצאת הפרשה מידי הצבא, והעברת המשפט לערכאה אזרחית. הוא הסתגר בחדר עבודתו ובמשך יום שלם כתב את מאמרו המפורסם "אני מאשים". המאמר פורסם ב-12.1.1898, יומיים לאחר זכויו של אסטהרזי. כל פיסקה במאמר זה פתחה במילים "אני מאשים", וזולא לא חשש מלהאשים את ראש המטה הכללי וסגנו ושני שרי מלחמה בכך

שהם שותפים ביודעין לעלילה. הוא האשים את בית המשפט הצבאי בניהול שני משפטים

בלתי חוקיים (המשפט הראשון נגד דרייפוס והמשפט השני נגד אסטהרזי). זולא העריך שהוא יתבע לדין עקב המאמר, וזו בדיוק היתה מטרתו. במאמרו הוא כותב: "כדי להמחיש את פיצוץ האמת והצדק, הבה ויעמידו אותי לדין. תיערך נא החקירה לאור השמש. אני מחכה."

חותמת יום ההופעה מצרפת

חותמת יום ההופעה – מאמרו של אמיל זולא "אני מאשים"

מאמרו זה של זולא עורר מהומת אלוהים בצרפת. מאות אלפי עותקים של העיתון נמכרו באותו היום, רבים מהם ללאומנים ששרפו אותם ברחוב. ההאשמות חסרות התקדים של זולא הפכו אותו למטרה להתקפות חסרות רסן. קריקטורות מרושעות פורסמו בגנותו, בובות בדמותו נשרפו ברחוב. אפילו חלק מהתומכים ברויזיה חשו שהוא הגזים במאמרו. גם מחוץ לצרפת עורר המאמר הדים נרחבים, והפרשה החלה לתפוס מקום נרחב בתקשורת הבין לאומית.

תגובת שר המלחמה היתה מתוחכמת. הוא הורה להעמיד את זולא לדין בסעיף היחיד של פרסום הטענה שאסטהרזי זוכה לפי פקודה מגבוה. כך יכול השופט לדחות כל עדות או ראייה שאינה קשורה במישרין לטענה זאת. משפטו נערך באוירה עויינת. נסיונות ההגנה לערוך חקירה נגדית נתקלו בפסילת השאלות על ידי השופט. שמשות

בביתו של זולא ובמערכת העיתון נופצו. לאחר שההמון התנפל פעם אחת על מרכבתו של זולא בסיום יום בבית המשפט, החלה המשטרה ללוות אותו בכל יום בדרכו מבית המשפט אל ביתו. אחד הגנרלים רמז בעדותו שאם זולא יזוכה, יתפטרו כל קציני המטה הכללי, וצרפת תישאר ללא הנהגה צבאית. העיתון לה ליברל פרסם את שמות כל המושבעים, כתובתם וכן את כתובת בתי העסק של העצמאים מביניהם יחד עם מכתבי קוראים שנשבעו לנקום בהם אם יעזו לזכות את זולא. המונים נהגו לפקוד את חזית בית המשפט, להריע לקצינים שבאו להעיד ולשאוג "הלאה היהודים! יחי הצבא! בוז לזולא!". בסיומם של 16 ימי משפט הורשע זולא ברוב של שבעה נגד חמישה. הוטל עליו העונש המירבי – שנת מאסר וקנס של 3000 פרנק. לאחר דחיית עירעורו נאלץ זולא, המפורסם מקרב הסופרים הצרפתיים עוד לפני המשפט, לברוח לאנגליה. אחד מראשי מתנגדיו הגיב על הבריחה במילים בוטות במיוחד: "היה צריך לשלוח אותו להצטרף אל חברו דרייפוס באי השדים, יחד עם כל הרקב הצרפתי שהוא יוכל להכיל, בכלל זה מרבית העיתונות, רוב התיאטרונים, כל סוכני הבורסה ורוטשילד אחד או שניים לרפואה."

ז'אן ז'ורס על בולים מצרפת

שלושה חודשים לאחר מכן, נערכו בחירות והורכבה ממשלה חדשה. שר המלחמה היה הפעם אזרח. הוא האמין שגם אסטהרזי וגם דרייפוס היו מרגלים. הוא הורה לאסור את אסטהרזי, ואת פיקאר,

וחשב שבכך תבוא הפרשה לסיומה. אולם כעת החל ז'אן ז'ורס לפרסם סדרת מאמרים בשם "הוכחות" שבהן הוא החל לקעקע את התאוריה של שר המלחמה החדש. סדרת המאמרים זעזעה אותו, והוא החליט למנות קצין שלא היה מעורב בפרשה על מנת לבדוק האשמות מסויימות של ז'ורס. הקצין בדק את אחד המכתבים ששמשו כהוכחה, ומיד עלה על כך שהמכתב מזוייף. שר המלחמה ההמום הורה לאסור מיד את הזייפן, וזה התאבד עוד באותו הלילה בתא המעצר. שבועיים לאחר מכן התפטר שר המלחמה ולאחר שגם מחליפו התפטר, הבינה הממשלה שאין לה ברירה אלא להעביר את הפרשה לבית משפט אזרחי. לא היתה זאת החלטה של מה בכך. ההחלטה נלקחה למרות החשש, שלא היה בלתי ריאלי, שהצבא יגיב בהפיכה.

בית המשפט המיוחד הודיע שיש לקיים משפט חוזר עבור דרייפוס. החלטה זאת התקבלה בשמחה בקרב תומכי דרייפוס, ובזעם אדיר בקרב המתנגדים לו. אחד העיתונים פרסם קריקטורה בה נראה זולא יוצא מתוך אסלת שירותים כשבידו בובה בדמות דרייפוס, ומתחת הכיתוב "הצדק יוצא לאור!".

ב-8.8.1899 נפתח המשפט החוזר ובמהלכו נמשכה המתיחות בין תומכיו ומתנגדיו של דרייפוס. מספר ימים לאחר תחילת המשפט נורה פרננד לבורי, מי שהיה פרקליטו של זולא במשפט והיה מתומכיו המובהקים של דרייפוס. כחודש לאחר פתיחת המשפט נקבע ברוב של חמישה כנגד שניים שדרייפוס אשם אך בנסיבות מקלות, וגזר הדין של מאסר עולם הומתק ל-10 שנות מאסר בלבד. פסק הדין גרם לזעם בקרב שני הצדדים.

מתנגדיו של דרייפוס טענו (במידה של צדק יש להודות) שבבגידה אין נסיבות מקלות. תומכיו של דרייפוס זעמו על ההרשעה. בעולם התקבל פסק הדין בתדהמה ובזעזוע. המלכה ויקטוריה הביעה את סלידתה מפסק הדין. אפילו בארצות-הברית ובאוסטרליה הובאה מחאה כנגד פסק הדין. ראש הממשלה של צרפת החליט להעניק חנינה לדרייפוס. חוק החנינה כלל גם את פיקאר שהודח מהצבא ונאסר בשל הדלפת הדו"ח שלו על חפותו של דרייפוס.

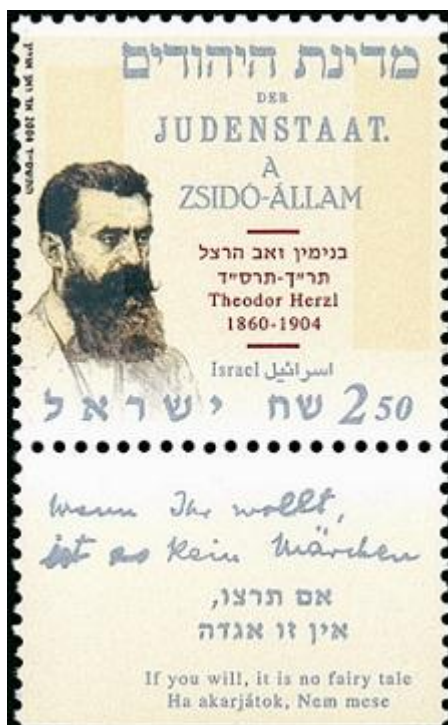

בול צרפתי לרגל 100 שנה
לזיכוי של דרייפוס

בשנת 1906, שנים עשרה שנים לאחר מאסרו של דרייפוס ושבע שנים לאחר המשפט החוזר אישר הפרלמנט חוק להחזרת דרייפוס ופיקאר לשורות הצבא, והעניק להם דרגות מיוזר וגנרל בהתאמה, דרגות שאליהם היו מגיעים אילו היו ממשיכים את שירותם. דרייפוס קיבל גם אות לגיון הכבוד.

אמיל זולא נפטר בשנת 1902 ולא זכה לראות זאת. שנים לאחר מכן, בשנת 1908 הועבר אפרו של זולא לפנתאון. במהלך הטקס נורה דרייפוס על ידי איש ימין ונפצע בידו. התוקף הועמד לדין אך זוכה. בשנת 1906 מונה קלמנסו לראש ממשלה, ומינה את פיקאר לשר המלחמה. פיקאר, שנרדף על ידי שר המלחמה מרסייה,

ישב כעת על כסאו. הוא נפטר כתוצאה מנפילה מסוס בשנת 1914 בגיל 60. דרייפוס עצמו נפטר בשנת 1932 בגיל 76.

בול לציון 100 שנים לפטירתו
של הרצל

השפעה נוספת של המשפט היתה על כתב הונגרי שסיקר את טקס ההורדה בדרגה של אלפרד דרייפוס. בעומדו אל מול הטקס, ובשומעו את ההמון שואג "מוות ליהודים", החלה להתפתח בו ההכרה שבעיית היהודים לא תיפתר באמצעות אמנציפציה ושוויון זכויות, אלא בהקמת מדינת לאום עבור היהודים. שמו של הכתב היה תאודור הרצל, וכשנה לאחר הטקס, בפברואר 1896 פרסם הרצל את ספרו המפורסם "מדינת היהודים". הספר חולל הדים רבים, וכשנה וחצי לאחר פרסומו התכנס בבזל הקונגרס הציוני הראשון, והחל התהליך אשר הביא לבסוף להקמת מדינת ישראל.

הסקר הגדול של נושאונצ'יק

נושאונצ'יק חוגג יומולדת 4 ולכם יש הזדמנות לזכות בפרס. מלאו את הסקר הקצר
ושלחו אותו אלינו – למייל nosonchik@gmail.com או הדפיסו ושלחו ל-
נושאונצ'יק, בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506
בין העונים יוגרלו 2 פרסים על סך 100 ₪ לקניית בולים וצידוד בולאי. יש לשלוח את
תשובותיכם עד לתאריך 1.3.2012

.....

שם: _____ גיל (אם מתחת ל-18): _____

כתובת: _____

e-mail: _____

תחומי איסוף: _____

האם אתם קוראים את הבטאון בקביעות? _____
מה דעתכם על –

- התכנים שנבחרים לגליונות _____
 - רמת הקושי של המאמרים _____
 - רמת הבולאות במאמרים _____
- האם הייתם רוצים לשנות או להוסיף דבר מה לגליונות?

מה דעתכם על הפינות השונות בבטאון? (הפינה הישראלית, רגע של הסטוריה)

אילו נושאים נוספים תרצו לקרוא בבטאון?

האם תהיו מוכנים לכתוב מאמר עבור הבטאון? _____
אם כן – באילו נושאים? _____

הארות, הערות ונושאים נוספים שתמצאו להעלות:

חידון מספר 47

איזו מדינה?

איזו מדינה הנפיקה את הבול שלפניכם?

א. אלג'יריה

ב. אלבניה

ג. גרמניה

ד. ג'רסי

מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?

איך נקרא החומר אותו גילה?

באיזה פרס חשוב זכה, ומתי?

זהה את האתר

לפנינו ההר הגבוה ביותר באפריקה,

ה_____.

באיזו מדינה הוא נמצא?

לאיזה גובה הוא מתנשא?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 בינואר. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 46

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא ד' - לוב.

מי האיש?

הבול מראה את דיוקנו של המנהיג המונגולי **ג'ינגיס חאן**, מגדולי הכובשים בהיסטוריה. תחת מנהיגותו, בסוף המאה ה-12 ובתחילת המאה ה-13, הפכו המונגולים משבט קטן לאימפריה אדירת מימדים.

זהה את האתר

לפנינו הגרנד קניון שבמדינת אריזונה בארצות הברית. הקניון העמוק והארוך הוא פארק לאומי אמריקאי. בתוכו זורם נהר הקולורדו.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמה של רויטל עופרי בת ה-13. רויטל זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

[מכתבים למערכת](mailto:nosonchik@gmail.com) – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com